

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 8 Sayı: 39 Volume: 8 Issue: 39
Ağustos 2015 August 2015
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

DİN PSİKOLOJİSİ AÇISINDAN İNTİHARIN PSİKANALİZİ The Psychoanalysis of Suicide İn The Sense Of Religion Psychology

Bedri KATIPOĞLU*

Öz

Çağımız dünyasında sık sık duyduğumuz üstelik hem bireysel hem de sosyal bir problem haline gelen olaylardan birisi de intihar ve intihara teşebbüstür. Bilim ve teknolojinin hızla ilerlemesine rağmen insanların büyük çoğunluğu ne yazık ki pek huzurlu değildir ve bunalım takılmaktadır. Bu huzursuzluk ve gerilim insanları bazen intihara bile yöneltmektedir. Özellikle İslam ülkeleri ile gayrimüslim batılı ülkeler arasında intihar olayları çok farklıdır. Gayri Müslim ülkelerde ekonomik imkanlar onları azdıracak derecede çok olmasına rağmen onlar yine de intihar ediyorlar veya en azından teşebbüs ediyorlar. Çünkü inançsızlık ve ruhsal boşluk onları intihara meyilli yapıyor. Ayrıca alkollü içeceklerin gayri müslim ülkelerde yoğun olarak kullanılması da intihar riskini artırmaktadır. İslam ülkelerinde ve Türkiye’de ise intihar olayları batıya kıyasla asimetriktir ve daha ziyade erkeklerde ekonomik, kadınlarda ise psikolojik sebeplere bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Ruh Sağlığı, Akıl, Psikoterapi, Farmakoterapi, Din ve Ahlak..

Abstract

One of the events which become both an individual and a social problem and which we hear very often in this age of world is suicide or the events related to suicide attempts. Although science and technology have been progressing very fast, the great majority of people is, unfortunately, not very peaceful and undergoing a depression. This restlessness and stress sometimes lead people even to suicide. Suicide events are very different especially between the countries of İslam and non-moslem western countries. Even though there are as many economical opportunities as they can be provoked, they commit suicide or at least they attempt to do it. Because the lack of creed and spiritual hollowness make them tend to commit a suicide. İn addition, it has also been increasing the risk of suicide that drinks with alcohol are widely used in non-moslem countries. The cases of suicide are contradictory in the countries of İslam and in Turkey compared to the west and mostly they depend on economical reasons in men and psychological ones in women.

Keywords: Mental Health, Wisdom, Psychotherapy, Pharmakotherapy, Religion and Morality.

GİRİŞ

Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği hatta zirveye ulaştığı ve çağdaş nimetlerin oldukça yayıldığı günümüz dünyasında insanların büyük çoğunluğu ne yazık ki pek mutlu görülmemektedir. Yani teknolojik nimetlerin hayatı kolaylaştırmasına mukabil insanlardaki huzur iyice azalmıştır. Çağımızda Optimist (iyimser) insanların yanında pessimist (karamsar) ve daha da ileri şekli olan depressif ve melenkolik insanlar hızla çoğalmaktadır. Ve yine günümüzde kanaat psikolojisi yerine maalesef tüketim psikolojisi egemen olmuştur. Özellikle ruhsal plânda açığa çıkan birçok olumsuzluk ne yazık ki teknoloji ile beraber gelmiştir. Çağımızda mekanik iletişim artmasına rağmen insanlar arası duygusal iletişim son derece zayıflamıştır. Bu zayıf iletişim tabii ki intihar zemini oluşturmuştur. Son dönemlerde adeta moda haline gelen intihar veya intihara teşebbüs vakaları oldukça dikkat çekicidir. Dünyanın her bölgesinde görülen bu ve benzeri olaylar hemen hemen tüm toplumları ve ilgili devlet adamlarını tedirgin etmiş ve bilim adamlarını da düşündürür olmuştur.

Bireysel ve psikososyal bir travma sayılan intihar veya intihara teşebbüs olaylarını psikanalitik bir açıdan ve özellikle din psikolojisi gözüyle ele almak ayrıca bu gibi yüksek gerilimli durumlarda sadece beyin kimyasını düzeltmeye çalışmanın yetersiz olacağını bununla birlikte çok iyi bir ahlak ve din eğitimi vermenin zorunlu olduğunu vurgulamak gerekir. Öte yandan Psikosomatik bir olgunluk sayesinde huzurlu bireyler ve huzurlu bir toplum oluşturmak için hem ruh hekimlerinin hem de din alimlerinin çeşitli zaman ve zeminlerde müşterek bir işbirliği yapmasının çok yararlı olacağını belirtmek isteriz. Eğer söz konusu bilginler arasında böylesi bir ittifak yapılacak olursa ruhsal bir afet sayılan intiharların tümünden olmasa da minimize edilmesi kuvvetle muhtemel olacaktır.

Ülkemizde intiharla ilgili istatistikler yakın tarihlerde tutulmaya başlamıştır. 1927-1941 yılları arasında Nezahat Arkun tarafından İstanbul’daki intiharlar incelenmiş (Arkun: İntiharın Psikodinamikleri)

* Yrd. Doç. Dr. Bedri Katipoğlu Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

daha sonra ise 1947-1951 yılları arasında dokuz ildeki intihar olayları İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuk ve Kriminoloji Enstitüsü tarafından kayıtlara geçirilmiştir. Buna rağmen bu çalışmalar sınırlıdır ve Türkiye genelini temsil etmemektedir. İntihar istatistiklerinin sistemli bir şekilde tutulmaya başlanması ise 1975 yılından itibaren olmuştur. Fakat tablolar halinde yayınlanan bu veriler de doyurucu ve spesifik kaynak sayılmamaktadır.

Öte yandan ESOĞÜ Tıp Fakültesi Psikiyatri A.B.D Öğretim Üyelerinin 2003 yılı için yaptıkları ve Türkiye'deki farklı yaş guruplarındaki tamamlanmış intiharlarda intihar nedeni bakımından, cinsiyetlerle insanların yaşadıkları bölge arasındaki farklılıklar da son yılların en dikkat çeken araştırmalarından biri sayılır. Bu araştırmada 2705 intihar olgusu incelenmiştir.

Oxford Üniversitesinden Prof.Keith Hawton ve Kate Saunders'in yaptığı bir araştırma ise dünya genelinde intihar edenleri net olarak ortaya koymanın mümkün olmadığını, çeşitli ülkelerde yayınlanan resmi verilerin de pek doyurucu olmadığını ifade etmiştir.

Psikoloji ve psikiyatri alanında intihar konusu ile yakından ilgilenen düşünürler,daha ziyade psikanalitik ve sosyolojik nazariyeler sunmuşlardır. Psikolojik teorilerin öncüsü ve en çok bilineni şüphesiz Sigmund Freud'un teorilerinden ibarettir. İntiharın sosyolojik analizine en çok değinen kişi ise Emile Durkheim'dir. Bizim çalışmamız ise bu iki görüşteki öğretilerden farklı olarak özellikle Din Psikolojisi açısından bir değerlendirme olacaktır.

S.Freud'un intihar ile ilgili fikirlerine geçmeden önce Psikanalitik Öğretisi hakkında kısa bilgi vermek faydalı olur diye düşünüyorum. Aslen Avusturyalı bir hekim olan Freud,(1856- 1939) ilk defa kendine özgü bir şekilde ele aldığı Psikanaliz,başka bir deyişle Derinlik Psikolojisi metodu ile asırlardan beri tartışılabilen ruhsal hastalıkların nedenlerinin sadece beyin patolojisi olduğu fikrine karşı gelip teorisinde psikolojik faktörlere daha çok önem vermiştir.

Geliştirdiği psikanaliz yöntemi ve bıraktığı ilginç eserlerle ile bilim dünyasını derinden etkileyen Freud, daha sonra ihtisası olan psikopatoloji'nin sınırlarını aşarak pansexüalist bir akım halinde fikirlerini genişletmiş,görüşlerini normal ve anormal tüm ruhsal olaylara, hatta din ve ahlak gibi üstün değerlerin oluşuna da uygulamıştır.

İlahi hikmete binaen insanlardaki tüm yüksek duygular, ve nevrozlardaki oluşum sebeplerinin hepsi Freud Psikanalizinde cinsellikle (pansexualizm) izah edilmektedir. Oysa İslam inanç ilkelerini referans kabul edenlerle analitik ve objektif düşünen tüm insanların Freud psikanalizindeki sapkın fikirlere hayranlık duyması mümkün değildir. Zira Freud'un gerek nevroz açılımında gerekse diğer toplumsal olgularda tıpkı Marx ve Darwin gibi ideolojik davrandığı görülmektedir. Dolayısıyla lokalize faydalar bir yana akademik arenalarda genel kanaat odur ki, Freud ve şürekasının yıllar önce yaptıkları açılım ister medikal (tıbbi) açıdan olsun isterse psikososyal açıdan olsun tutarlı değildir ve özellikle de insana hakaret içermektedir. Böyle bir yaklaşımın akademik olarak takdim edilmesi de pek uygun bir davranış değildir. Bunun da bilinmesi gerekir.

Freud'un bir yandan psikoterapi teknikleriyle ruhsal ve zihinsel rahatsızlıklarla ilgilenmesi,öte yandan başta din ve ahlak olmak üzere tüm manevi değerleri cinsiyet dürtüsünün (libido) yücelmesi şeklinde yorumlaması birçok psikanalizciyi bu gibi durumlarda tartışma zeminine kaydırmıştır. Freud öğretilerinin çoğu tıpkı K.Marx, F.Nietzsche,E.Durkheim ve C.Darwin gibi ateist görüşlerle örtüşmektedir. Freud, özellikle İslam Aleminde Muhammed Kutub'un"İslam'a Göre İnsan Psikolojisi" adlı eserinde yoğun eleştiriye tabi tutulmuş, batı dünyasında ise özellikle C.G.Jung,A.Adler ve E.Fromm tarafından şiddetli bir şekilde tenkit edilmiştir.

1908 yılında Salzburg'da 1.Milletlerarası Psikanaliz Konferansının açılışını yapan Freud, Avustury'nun 1938 yılında Naziler tarafından işgal edilmesi üzerine Londra'ya göç etti. Ülkesini terketmeyen dört kızkardeşi ise Nazilerce öldürülmüştür. Freud,kızı Anna ile beraber Hitler'in psikanalizini yaptığı bir sırada Londra'da öldü.

Sigmund Freud,intihar olayını saldırganlık dürtüsü ile ele alır. Böylece o,depressif hallerin ana dinamiklerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır..Freud'e göre kişilik üç şekilden oluşur.

İd:Freud'e göre id,insandaki tüm içgüdülerin menşei olup tamamen zevk prensibine göre hareket eder.Hedonist bir yapıdan oluştuğu için bilinçdışıdır ve realite ile asla ilgilenmez. Freud'e göre id,aynı zamanda amoraldir.Freud,id'i iki kısma ayırır.Birine eros diğerine ise thanatos adını verir. Bunlardan eros,tüm cinsel zevk duygularını,thanatos ise tüm saldırgan ve tecavüzkar davranışların kaynağıdır.

Freud'e göre ego ise, kişiliğin kontrol mekanizmasıdır. Görevi ise dış dünya ve realite ile iletişimi sağlayıp aynı zamanda id, ile süperego arasında oluşabilecek muhtemel çatışmaları dengede tutmaktır.Örneğin karnı acıkan bir insan sadece yiyeceğin zihinsel görüntüsü ile doymaz.Doyması için yiyeceği bulup yemesi gerekir.İşte bunu ego temin eder.

Süperego: Çocuklara anne-baba tarafından aktarılan ödül ve ceza ile kendini gösteren geleneksel, toplumsal ve dini değerlerin temsilcisidir. Süperego aynı zamanda hipermoraldir. Görevi ise id'den gelen ve özellik toplumun hoş karşılamadığı cinsel veya saldırgan dürtüleri bilinçdışına atmaktır.

Normal bir insanda kişiliğin bu üç unsuru düzenli bir şekilde işler. Ego bu düzenlemeyi sağlar.İç çatışmalar ise bu üç gücün arasındaki sorunlardan kaynaklanmaktadır.İd'den gelen primitif arzulara karşı koyan ego,bir yandan da süper egoya tabi olmak ve ona hesap vermek zorundadır.Yani Freud'e göre bir yandan İd'in isteklerine uyup sınırsız özgür olmak varken süperegonun ahlak kuralları ile tehdit edilmiş olmak her insanda bir çatışma zemini oluşturur.Eğer kişi normal ise çatışma bilinç alanında olur ve ego durumu kontrol edebilir.Yok eğer söz konusu çatışmalar bilinç dışında oluyorsa durum ego'nun kontrolünden çıkar ve nevroz oluşur.

Freud'e göre bir tehlike karşısında bütün canlılar gibi insanın da yapacağı şey öncelikli olarak kendini korumak veya tehlikelerden kaçmaktır. Bu kaçma iki şekilde olabilir. Biri tehlikeden uzaklaşıp kaçmak diğeri ise kendini tehlikenin içine atmak.Psikonörotik kişiler bu tehlikeyi yeterince algılayıp yorumlayamadıkları için iki zıt kutup arasında bocalar.Hal böyle olunca kişi adeta depressif ve nörotik duygularına mağlup olur ve intihar meydana gelir.

Freud, psikanalitik yöntemde daha çok içgüdülerle ilgilendiği için daha sonraki birçok izleyicisi tarafından eleştirilmiştir. Hakikaten de biyolojik unsurlara ve hassaten de cinsiyet dürtülerine(libido) gerektiğinden fazla önem veren Freud, sosyal ve moral faktörleri hiç dikkate almamıştır. Oysa insanı diğer canlılardan ayıran en önemli fark, onun psikososyal bir varlık oluşudur.¹ İntihar konusunda uzmanlığı tartışılmaz kişilerden biri de sosyolojinin kurucusu olarak kabul edilen Fransız E.Durkheim,dir. (1858-1937) Ona göre intihar,bir insanın doğuracağı neticeyi bilerek olumlu veya olumsuz bir eylemle doğrudan veya dolaylı olarak kendini ölüme sürüklemesidir.Böylece kaza sonucu olan ölümler tanım dışı bırakılmıştır.Yine Durkheim,aktif bir eylemin intiharla sonuçlanması yanında pasif ve dolaylı bazı davranışlarla aynı sonuca ulaşılabilceğini ifade etmiştir.Mesela Durkheim'e göre dini değerler nedeniyle intihar edemeyen kişiler,ölüm cezası verilen bir davranışta bulunarak hedeflerine dolaylı olarak ulaşabilirler.

Freud, intihar olgusunu psikanalitik açıdan ele alırken Durkheim ise sosyoanalitik açıdan ele almıştır. Çünkü Durkheim'e göre toplumsal yapı, fizik çevrenin olduğu kadar insanı da denetim altına alabilir. Dolayısıyla toplum ve toplumsal yaşam insanın ruh ve zihin yapısını da etkiler.Durkheim'e göre intihar etmek belki insan fıtratına aykırıdır ama elverişsiz toplumsal yaşantılara karşı herkesin aynı direnci göstermesi her zaman mümkün olmayabilir. Sosyologlar, toplumun fertler üzerindeki kontrolünün başarısız ve yetersiz olması sonucu intiharları açığa çıktığını savunur. Sosyolojik teorilerin büyük çoğunluğu, Durkheim'in teorisinden etkilenmiştir.Durkheim'in intiharla ilgili yaptığı araştırmalar bir bakıma sosyal bilimlerde istatistik yöntemlerinin kullanıldığı ilk çalışma sayılır.

Durkheim,intiharın toplumsal sebeplerini ele almadan önce toplumsal olmayan nedenler üzerinde durur.Psikofizyolojik ve fizik çevre gibi toplumsal olmayan nedenlerle intiharı açıklamaya çalışır.Ona göre ruh ve sinir hastalığı,sarhoşluk ve ırk gibi özelliklerle zorunlu bir ilişki yoktur.

Durkheim'e göre intiharı arttıran gerilim halleri sadece ekonomik bunalım,düzensizlik değil aynı zamanda aile yaşamında meydana gelen sıkıntılar da bu oranı artırabilir.Örneğin boşanmış ve dul kalmış olan erkek ya da kadınlarda intihar oranı evlilerdeki intihar oranından daha fazladır.

Durkheim'e göre Gayrı Müslim ülkelerde özellikle halkı Katolik olan toplumlarda da intihar vakaları daha azdır. Halkı çoğunlukla Protestan olan doğu bloku ülkelerinde ise intihar vakaları daha çoktur.²

Dünyada intihar vakalarının en ilginç olduğu ülkelerden biri de Japonya'dır.Nitekim Japon intiharı olan harakiri(seppuku) adeta bir efsane olmuştur.Şintoist ve budist kültürüne bağlı olan Japonlar,intihar olaylarını çoğu kez mistik bir anlayışla ve dini bir ritüel şeklinde yapmaktadır.Özellikle kamuoyuna yeterli hizmet veremediğini ve mahcup olduğunu hisseden nice kamu yöneticileri de kendilerince onur zannettikleri intihara yönelmektedirler.Japonyada bireysel olduğu gibi zaman zaman kolektif intihar vakaları da görülmektedir. İkinci Dünya savaşını kaybedinceye kadar Japonlar kendi imparatorlarını "İlah/tanrı olarak kabul etmişlerdir. Savaşın ilk haftalarında Asya'da zaferlerini sürdürürken geliştirdikleri Jet uçaklarıyla Amerikan gemilerine yoğun saldırı düzenlemişlerdir. Bu saldırıya da Kamikaze yani tanrının rüzgarı adını vermişlerdir. Bu uçaklara konulan yakıt çoğu zaman uçakların düşmana saldırdıktan sonra geri dönmesine yetmemiş, bu da intihar saldırılarını adeta zorunlu kılmıştır. Konfüçyanizm kültüründe ise intihara prim verilmez.³

¹ (Katipoğlu 1991, Ersevim, 1997, Freud 1979, Freud,1961, Freud,1981,Adasal 1979).

² (WHO 'ya göre ülkelerin diziliş sırasına göre son yıllardaki intihar parametreleri şöyledir.Litvanya, Rusya Federasyonu, Finlandiya, Ukrayna, Fransa, Danimarka, Japonya, Yeni Zelanda Almanya Kanada İsveç ABD, Avustralya, Çin, İspanya, İngiltere, Meksika, Ürdün), Durkheim'in sosyolojik tespiti WHO raporları gibidir.Durkheim,2011

³ (Durkheim,2011,.Adasal : 1979)

Tarihsel açıdan baktığımızda da sıradan insanlar bir yana gerek devlet adamlarından gerekse sanatçı yazar veya işadamlarından nice kişilerin intihar ettiklerini görüyoruz. Özellikle hafızalarda derin izler bırakan Kleopatra, Cladius Albinus, Hitler, Freud, Stefan Zweig, Ernst Hamingway, Margaux Hamingway ve Marilyn Monroe gibi kişiler intihar ile anılan bazı ünlülerdir. Son yıllarda Amerikan askerlerinin yoğun intiharları da dikkat çekicidir. İster yoksul kesimden isterse varlıklı kesimden olsun nice insanların çeşitli zaman ve zeminlerde intihar ettikleri veya en azından intihara meylettikleri söz konusudur. Hele son aylarda Türkiye’de üst düzeyde nice insanların hatta akademik hayatın zirvesinde bulunan nice kişilerin intihar ettikleri acı bir gerçektir.

TÜİK raporlarına göre Türkiye’de 1974-1999 yılları arasında yüz binde 2,28 olan intihar olayı 2006 yılında ortalama yüz binde 3,88 olmuştur. Yine 2002 yılında 1392 erkek intiharına karşı 909 kadın intiharı olmuştur. 2008 yılında 1924 erkek intiharına karşı 892 kadın intiharı olmuştur. İntihar girişimlerinde bekar kadınların oranı % 49,3 şeklinde seyrederken evli kadınlarda bu oran % 13 civarındadır. Evli kadınları intihara yönelten en önemli faktörler eşi tarafından gördüğü şiddettir. Bu şiddet %39 fiziksel % 15 cinsel, %44 duygusal şiddettir.

TÜİK, Türkiye’de intihar edenleri öğrenim durumu ve mesleklerine göre de araştırmıştır. Buna göre intihar edenler arasında okuma yazma bilmeyenlerin oranı erkeklerde % 5,9, kadınlarda %17,6. İntihar edenlerden ilkökul mezunlarının oranı % 50 iken yüksek okul mezunlarında erkeklerde % 6, kadınlarda ise % 2,6 olarak hesaplanmıştır. Öte yandan intihar edenler arasında en kalabalık gurubunu 1815 kişi arasında 1076 kişiyle ev hanımları oluşturmaktadır.

Kırsal kesimlerde ise intihar veya teşebbüs oranı kent yaşamına göre daha azdır. Bunalım nevrozuna veya melenkolik bir duygu anaforu düşüp intihara yönelen erkeklerin daha çok ekonomik kaygılarla, kadınların ise daha ziyade psikolojik ve duygusal ağırlıklı nedenlerle intiharı tercih ettikleri bilinmektedir. Ve yine intihar vakalarında erkeklerin daha ziyade ateşli silahlarla, ya da ölüm olayı için muhtemel olan yerlerden kendini atmakla da olabilir. Kadınların ise genelde farmakolojik yöntemlerle(aşırı ilaç içerek) bu icraatı yaptıkları söz konusudur.

İntihar vakalarında şüphesiz depresyon ve alkolizm etkisi % 70 civarındadır. Her ne olursa olsun gerek Türkiye’de gerekse dünyanın değişik ülkelerinde insan haysiyetine ve fıtratına ters olan intihar vakaları hızla artmaktadır. Böylesi bir artış tabii ki küresel bir ruh travmasının yayıldığını göstermektedir.

İntiharlarda, depresyon, alkol, yaşlılık ve yalnızlık gibi risk faktörleri her ne kadar varsa da bu risk unsurları elbette iman ile yok olur veya minimum seviyelere iner. Bu nedenle din ve inanç açısından bakıldığında İslam ülkeleri intihar açısından batı dünyası gibi değildir. Zira Allah’ın verdiği canı kasten sona erdirmenin büyük bir günah olduğu inancı her Müslüman da az da olsa vardır. (Nisa Suresi 29. Ayet ve tefsiri)

Gerek küresel bazda ve gerekse ülkemizdeki İntihar analizlerinde sağlıklı ve net bir veri tabii ki yoktur. Zaman zaman akademik arenalarda yapılan araştırmalar şüphesiz faydalıdır fakat neticeleri lokal bir veriden öte geçmez. İntihar olayları patolojik ruh halinin gizemli bir yansıması olduğu için her zaman net bir görüntü ve bilgi vermeyebilir. Zira nice intihar vakaları farklı yorumlarla da algılanabilir. Dünya Sağlık Örgütü (W.H.O) ve TÜİK raporlarına göre, dünyada her yıl bir milyon civarında insan, Türkiye’de ise yıllık ortalama 2800 kişi intihar nedeniyle hayata veda etmektedir. İntihara teşebbüs ise yaklaşık dört kat daha fazladır.⁴

Yine 2013 istatistik raporlarına göre Türkiye’de ölümlü intihar vaka sayısı 3189’dur. Cinsiyet ayırımına göre bunların % 72,7 si erkeklerden, % 27,3 ‘ü kadınlardan oluşmaktadır. Yine bu vaka içinde ilkökul mezunu olanların sayısı % 38,4 civarındadır. Bu vakalarda yine % 48,8 ‘li gurup evli olanlar % 38,4 ‘li gurup hiç evli olmayanları öte yandan % 5,6’lık gurup ise boşanmış olanları yansıtmaktadır.⁵

Psikopatoloji diğer adı ile Psikiyatri, her ne kadar depresyon ve intihar vakalarına çözüm arıyorsa da bu yeterli değildir. Zira psikopatoloji bu gibi vakalara başka alanlarda olduğu gibi daha ziyade önyargılı veya çoğu kez maddeci bir şekilde yaklaştığı için radikal bir çözüm getirememektedir. İşte biz psikososyal davranışlara tek yönlü ve çoğu kez din dışı yaklaşmağa çalışan psikopatolojiye yeni bir boyut daha katarak çözümde sadece farmakolojik (ilaç) tedavi⁶ değil depresyonu asıl üreten ve kamçılaman önemli sebebin aslında dinsizlik veya dini zafiyet olduğunu belirtmek istiyoruz. Bu nedenle gerek teşhis ve gerekse tedavi yöntemlerinde psikiyatri bilginleri ve din alimlerinin mutlaka işbirliği yapması gerekir. Tabii ki dinden kasıt İslâm’dır. Kelime olarak İslâm sulh, selamet, barış ve esenlik anlamına gelir. Böyle bir dinin insanlığın hem bedensel hem sosyal hem de ruhsal yapısına saadet getireceği de muhakkaktır.

⁴ (TÜİK, 2011, TÜİK, 2010-2011)

⁵ (Tüik Haber Bülteni, sayı 16049, 20 Haziran 2014)

⁶ (Taner: 2007, Atalay -Bayraktar: 1992, .Girolama - .Reich: 1993, .İlkay: 2002, Tan: 2008, Köknel: 2005, .Dinçmen, 1969, .Adasal: 1976, .Songar: 1976, Kutub: 1977, .Özcan: 1975, Uzman: 1926, Tarhan: 2009, 2011)

Beyin kimyasında oluşabilecek dengesizlikler şüphesiz depressif durumlara sebep olabilir. Özellikle Santral sinir sisteminde (S.S.S) seretonin azlığı veya katekolaminlerin aşırı ifrazatı stres ile anksiyeteye sebep olabilir. Dolayısıyla stres, anksiyete ve depresyon kollektif bir tarzda insanda gerilimler oluşturabilir. Ancak depresyonu asıl provoke eden, inanç yoksunluğu veya manevi direnç zafiyetidir.(Rad Suresi 28)

Din Psikolojisi açısından objektif bir analiz yapıldığında İntihar vakaları ile ilgili olarak genellikle iki temel sebep vardır.

1- Hazırlayıcı sebepler

2- Kamçılایıcı sebepler

1-Hazırlayıcı sebepler: Hiç şüphesiz ki intihara neden olan hazırlayıcı sebeplerin başında ya dinsizlik ya da dini zafiyet ön plânda gelmektedir. Dinden murat yukarıda da belirtildiği gibi İslâm'dır. Ve İslâm Allah'ın razı olduğu tek dindir. Bunun dışındaki dinler kesinlikle geçersizdir.⁷

Yaratılış gayesini idrak edemeyenlerle Allah(c.c.) sevgisinden uzak olanların her an bunalıma düşmeleri muhtemeldir. Ama kalpleri Allah'ın zikri ile mutmain olanların bunalıma düşüp hayata küsmeleri veya Allah'ın rahmetinden ümit keserek gerilime düşmeleri asla mümkün değildir. Zira dünya hayatının iyilik ve kötülüklerle dolu bir imtihan sırrı olduğunu algılayıp iman eden ve ona göre duruş sergileyen nitelikli kişilerin küçük gerilimler dışında bunalıma düşmeleri ve hatta intihara yönelmeleri pek mümkün değildir.⁸

Samimi ve bilinçli müslümanlar, Allah'a isyan anlamına gelebilecek hiçbir davranışa yönelmez. Sadece bollukta değil darlık ve sıkıntılı dönemlerde de Allah'a şükredip tevekkül eder. Hem insanoğlu dünyaya boşuboşuna gelmemiştir. Dünya hayatı aslında bir sınav yeridir ve metayı geçicidir. Bundan dolayıdır ki iyi ve kötülerin belli olması için her türlü çile, sıkıntı, ızdırap insanların başına gelebilir. Bunlara katlanmak ve bu mücadeleyi sabırla devam ettirmek ancak inançlı insanın görevidir. Zaten insan bu duygularla beraber yaratılmıştır.⁹ Eğer insan Kur'an mesajını hakkıyla okuyup tefekkür etse ve de Kur'an ahlâkını hayatına yansıtarsa her türlü bunalımı rahatlıkla aşar.

Üniversite öğrencileriyle yaptığımız anket sonuçları da görüşlerimizi teyit eder mahiyettedir.2013 ve 2015 yılları arasında Türkiye'nin her bölgesinden ankete katılan 622 öğrenci ile yaptığımız yüz yüze görüşme ve anket sonuçlarına göre intihara neden olan temel faktörler içinde özellikle şunlar tespit edilmiştir.

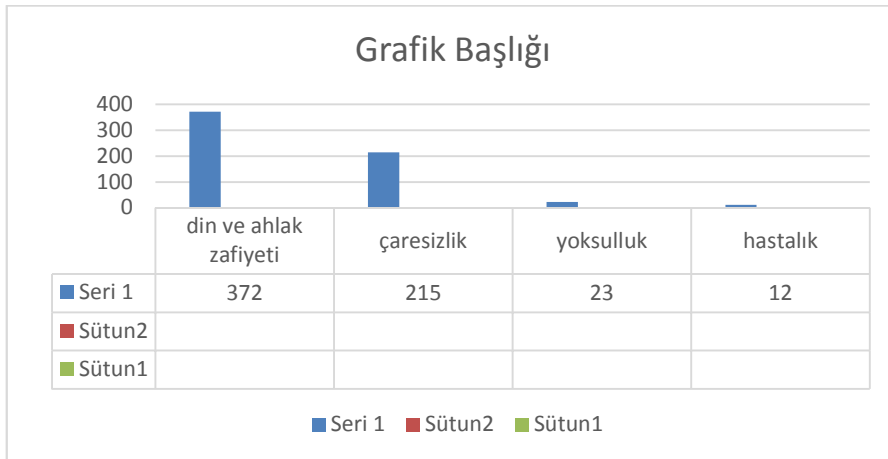
İntihar için gerçek sebep ne olabilir?

a-ahlak zafiyeti:372 kişi

b-çaresizlik: 215 "

c-yoksulluk:23 "

d-hastalık:12 "

Öte yandan TÜİK raporlarında sözü edilen inthar vakalarının yaklaşık % 70'de depresyon ve alkolizm etkili olmaktadır. Bu rakamlar belki gayrı müslim ülkelere göre son derece az gibidir. Ama kendi

⁷ (Ali İmran 19.20.85)

⁸ (Bakara suresi 165,Rad Suresi 28.Mülk Suresi 2)

⁹ (Rum 3,Şems 8,Beled Suresi 4)

milli tarihimize bir göz attığımızda ise yine çok sayılmaktadır. Çünkü şanlı tarihimizde insanların böylesi Kur'an ve Sünnetten uzak bırakıldığı ve alkolizm ile depresyona terk edildiği pek vaki değildir.

İnsanlarda bulunan nefis duygusu Allah'ın merhamet ettiklerinin dışında daima kötülüğü emreder. Bu itibarla eğer nefis İslâm terbiyesi ile kontrol altına alınmazsa intihar dahil her türlü fenalığı emreder ve Allah'a isyan etmeyi teşvik eder. Çünkü intihar nefsin bir oyunudur ve nefis şeytanla birlikte saldırıp bilinçaltını kötülükler için sürekli motive eder ve negatif bir sinerji zemini oluşturur. Fakat önceden belirtildiği gibi Allah'dan korkup nefisini terbiye edenlerin Allah'tan ümit kesmeleri veya depresyona düşmeleri mümkün değildir.¹⁰

Psikanalizin öncüsü sayılan Dr.Sigmund Freud, geliştirdiği teorisinde bilinçaltının pansexüalizm başta olmak üzere hep kötülüklerle dolu olduğunu söylerken belki de potansiyel tehlike ve potansiyel düşman sayılan nefsi duyguları anlatmak istiyordu. Ama o yani Freud müslüman olmadığı ve İslâm'ı bilmediği için hedefe ulaşamamış ve Allah'ü alem dalalette kalmayı tercih etmiştir. O, bunu Musa ve Tektanricılık adlı eserinde itiraf etmiştir.

2-Kamçılایıcı sebepler: İntihar vakalarında ikinci sebep olarak gördüğümüz etkenler var ki o da kamçılایıcı sebeplerdir. Bunların başında ise yoksulluk ve çaresizlik ve ağır borçların sebep olduğu gerilimlerdir. Peygamber efendimiz dahi fakirliğin fitnesinden ve ağır borç yükünden Allah'a sığınmıştır.¹¹ Hal böyle iken insanlar arasında yaygın olan borç yiğidin kamçısıdır sözünün ise yanlış olduğu kesindir.

Olaylara hep oportunist ve pragmatik yaklaşmağa çalışanlar eğer hedefledikleri ekonomik imkanları bulamazlarsa depresyona yönelip intihara meyletmeleri mümkündür. Gerek dış dünyada gerek ülkemizde ekonomik dengesizlik nedeniyle intihar eden nice işadamları ve nice siyasiler çıkmıştır.

İntihara sebep olan birçok sebep vardır, ama sanıyoruz ekonomik nedenler ön plândadır. Hatta boşanma olaylarında en büyük etkenlerden birisi geçimsizliğin neden olduğu ekonomik çaresizliktir. Ne olursa olsun intihar, insan haysiyetine yakışmayan bir davranış olup Allah'a isyan anlamına gelmektedir. Buna rağmen intihar olayları ya da intihara teşebbüs olayları şov amaçlı dahi olsa son bulmamakta ve her gün büyümektedir.

Ülkemizdeki intihar vakaları ile gayri müslim ülkelerdeki intihar vakaları farklı nedenlerle açığa çıkmaktadır. Örneğin batı dünyasında meydana gelen intihar olayları Türkiye'nin aksine yoksulluktan kaynaklanmıyor. Tam tersine batılı insanların büyük çoğunluğunun, ekonomik imkânları onları şımartacak kadar çoktur. Ama oralarda dini ve ahlâki bir boşluk olduğu, insanların bir arayış içinde oldukları ve sözde bağlı oldukları Hristiyanlık onlara hiçbir ümit ve güven vermediği için bunalıma düşmekte veya intihara yönelmektedir. Ama aklını kullanıp araştırma yapan nice batılıların hidayete yani İslâm'a girdiklerini sevinçle izliyoruz. Örneğin Cat Stevens 'tan Yusuf İslâm'a, Malcom x'ten Malik-el Şahbaz'a, Casius Marcellus Clay'dan Muhammed Ali Clay'a, Mike Tyson 'dan Malik Abdülaziz'e ,Eva Di Vitray'dan Havva'ya dönüştüğünü gördük. Morris Bucaile, Roger Garaudy veya Gabriel Mandel Khan gibi ünlü düşünür ve bilim adamlarının da İslam Dinini seçtikleri malumdur. Ayrıca futbol dünyasında nice ünlülerin hidayete erip Müslüman olduklarını memnuniyetle öğreniyoruz.

İslâm ülkeleri ise intihar vakalarında dünya geneli açısından hemen hemen son sıralarda yer almaktadır. Bunun da gerçek nedeni İslâm'ın insanlara vermiş olduğu emniyet hissidir. Ancak İslâm ülkelerinde ve özellikle de Türkiye'deki intihar vakalarına bakıldığında batının tam tersine ekonomik yoksulluklar ön plânda bulunmaktadır.

Sebepleri ne olursa olsun ürkütücü boyutlara ulaşan intihar vakalarını önlemenin yolu sadece psikiyatri poliklinikleri'ni çoğaltıp anti-depressif ilaç vermek değildir. Farmakolojik tedavi ile beyin kimyası düzelme moduna girebilir ve belki geçici semptomatik rahatlama sağlanabilir ama kesin bir sonuca ulaşamaz. Bu nedenle her türlü bunalım veya intiharları önlemenin başında din ağırlıklı eğitim gelmektedir. Tabi bu aile, okul ve cami üçlüsünün birbirine tezat olmadan vereceği İslâmi eğitim ile mümkündür. Zaten Kur'an ve Sünnet bilinci ile yetişen imanlı nesillerde Allah'ın bir lutfu olarak korku ve hüznün egemen olamaz. Ve böyle imanlı yetişenlerin kolay kolay bedbaht olmaları ve ümitsizliğe düşmeleri de söz konusu değildir.¹²

Ama İslâm dışında kurtuluş arayanların çeşitli bunalımlara düşmesi her an mümkündür. Nitekim sözünü ettiğimiz intihar vakalarının ve her türlü gerilimin temel belirtisi korku ve hüznüdür. Bu gibi hallerle muzdarip olan insanları daha ziyade dini bütün psikiyatristler veya psikologlar rahatlatılabilir. Zira dini şuuru bulunan bir uzmanın yapacağı psikoterapi ile maddeci ve oportunist bir uzmanın yapacağı psikoterapi çok farklıdır. Çok farklıdır diyoruz,zira istisnalar hariç olmak üzere hastaları üzerinde özellikle korku ve endişe bırakan ve hayali hastalıklar üreten ve onları maddi olarak sövmeye çalışan üstelik

¹⁰ (Tevbe Suresi 51,Yusuf suresi 53, Yasin Suresi 60,Zümer Suresi 53)

¹¹ (El-Elbani 1988: 1/277

¹² (Ali İmran 139,Yunus 57-58,Ahkaf 13,Zümer 53, Söz konusu Ayetler bir bakıma en etkin psikoterapi yöntemidir.)

depressif kişileri müşteri gibi algılayan tüccar ruhlu hekimler de zaman zaman çıkabilmektedir. Az da olsa böylesi negatif yüklü oportunist hekimler adeta uluslar arası ilaç şirketleriyle ve baronlarıyla paslaşarak çalıştıkları için kazançlarını korku pompalamakla elde etmektedir.

Dini bütün bir uzman hekim ise depresyonlu ve bunalımlı insanları gereksiz yere oyalamaz ve medikal tedavi yanında onlara gerektiğinde ibadet kasdı ile yapılan ve en geniş manasıyla rehabilitasyon içeren davranışları da tavsiye eder. Namaz ve dua gibi. Yine örneğin dinin direği sayılan namaz aynı zamanda insanları her türlü fenalıktan da uzaklaştırır. Zaten Kur'an-ı Kerim "Sabır ve namazla Allah'tan yardım isteyiniz" demektedir.¹³

Bilindiği gibi depresyon, bunalım ve intihar gibi davranışlar ruhsal münkeratın bir çeşididir. O halde bunlar namaz ile pek ala giderilebilir. Ruhsal rahatsızlıkların çoğunda konsantrasyon ve irade zafiyeti ön plândadır. Namaz ise tüm bu zafiyetleri gideren ve konsantrasyon ve motivasyonu temin eden mükemmel bir ibadettir. Nitekim namazlarda en büyük hedef olan huşu bir bakıma konsantrasyon kabiliyetinin tefekkür ile beraber zirveye çıkması anlamına gelir. Zaten namazı huşu ile kılanların ve diğer Salih davranışları yapanların kurtulacağını Kur'an-ı Kerim haber vermektedir.¹⁴

Namazla hakkıyla yönelen ve devam eden insanların sadece ruhsal açıdan değil sosyal ve ekonomik açıdan da rahatladıkları görülür. Zira büyükşehir hayatı ile gerilime giren binlerce insan rahatlama düşüncesiyle ya kumara ya alkole yönelmekte veya doğu kökenli olan transandantal meditasyon merkezlerine(yoga) giderek hem ekonomik israfa neden olmakta hem de ibadetten uzak kalarak Allah'ın rızasından yüz çevirmektedirler Ama namaz sayesinde hem ekonomileri israf olmayacak hem de en önemlisi olan Allah'ın rızasına ulaşacaklardır. Çünkü en büyük saadet Allah'ın rızasını kazanmaktır.¹⁵

SONUÇ: Görüldüğü gibi din duygusu ve manevi direnç potansiyeli intiharları önleyen bir kalkan gibidir. O halde din ile psikiyatrinin dolayısıyla psikopatoloji bilginleri ile din bilginlerinin çeşitli zaman ve zeminlerde işbirliği yapmaları zorunludur. Gerek bireysel bunalım takıntılarında gerekse toplumsal bunalım travmalarında teşhis ve tedavi başarısı için ideal yöntem ancak bu ikilinin işbirliğinden geçer. Aksi halde bu alanlarda hedeflenen başarı grafiği oldukça düşük kalır. Günümüz dünyasında artık sadece bireysel psikiyatri yetmemektedir. Sosyal psikiyatri de artık bilimsel katmanlarda ağırlıklı bir yer edinmiştir. Ancak her zaman ifade ettiğimiz gibi sosyal psikiyatri ve klasik dinamik psikiyatri tek başına yeterli değildir. Bunu din, ahlak ve moral değerlerle takviye etmek en doğru yaklaşım olur. Üstat, Mazhar Osman yıllar öncesinden bu konulara özel bir vurgu yapmıştır (Bkz Tababeti Ruhiye).

KAYNAKÇA

- ADASAL, Rasim (1979). *Psikososyal Açıdan Normal ve Anormal Yönleriyle Kişilik ve Karakter Portreleri*, İstanbul: Minnetoğlu Yay.
- ADASAL, Rasim (1976). *Ruh Hastalıkları*, 3.baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fak. Yay.
- ARKUN, Nezahat (1978). *İntiharın Psikodinamikleri*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- ATALAY, N.D. Bayraktar (1992). *Panik, Bozukluk* İzmir: Ege Üniv. Tıp Fak. Yay.
- DİNÇMEN, Kriton (1969). *Deskriptif ve Dinamik Psikiyatri*, İstanbul: Sağlık Matbaası.
- DURKHEİM, Emile (2011). *İntihar*, çev.: Ö. Ozankaya, 2. baskı, İstanbul: Cem Yayınevi.
- EL-ELBANİ, Muhammed Nasiruddin: (1988). *Feth'ül Kebir*, 3. baskı, Beyrut.
- ERSEVİM, İsmail (1997). *Freud ve Freud Psikanalizinin Temel İlkeleri*, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- FREUD, Sigmund (1979). *On Psychopathology*, trans by J. Strachey-A. Richards, first publish, New York: Pelican Books.
- FREUD, Sigmund (1961) *The Future of an Illusion*, trans by J. Strachey, N.W. Norton Comp. New York
- FREUD, Sigmund (1981). *Cinsiyet Üzerine*, çev: A.A. Öneş, 3. baskı, İstanbul: Say Yay.
- GİROLAMA, G.D.-REICH, V.H. (1993). *Personality, Disorders*, World Health Organization, Geneva.
- İLKAY, Ertaç (2002). *Cerrahpaşa Psikiyatri*, İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fak. Yay. No:240.
- KATIPOĞLU, Bedri (1991) *Din Psikolojisi Açısından Freud Psikanalizi ve Din*, 1. baskı, İzmir: Özden Ofset.
- KÖKNEL, Özcan: (2005). *Depresyon Ruhsal Çöküntü*, 6. basım, İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kur'an-ı Kerim
- KUTUB, Muhammed (1977). *İslama Göre İnsan Psikolojisi*, çev: A. Nuri, 2. baskı, Çığır Yay. İstanbul
- ÖZCAN, M. Tevfik (1975). *İslam Ruhiyatı ve Ruhi Bunalımlar*, İstanbul: Bedir Yay.
- SONGAR, Ayhan (1976). *Psikiyatri*, 2. baskı, İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fak. Yay.
- TAN, Oğuz (2008). *Depresyon*, 1. baskı, İstanbul: Timaş Yay.
- TANER, Doğan (2007). *Fonksiyonel Nöroanatomi*, 6. baskı, Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yay.
- TARHAN, Nevzat (2009). *İnanç Psikolojisi*, İstanbul: Timaş Yay.
- TARHAN, Nevzat (2011). *Mutluluk Psikolojisi*, İstanbul: Timaş Yay.
- TARHAN, Nevzat (2011). *Toplum Psikolojisi*, İstanbul: Timaş Yay.
- TÜİK İntihar İstatistikleri, (2011).
- TÜİK İntihar Girişim İstatistikleri, Tr 31 (2010-2011), İzmir .
- TÜİK Haber Bülteni, S. 16049, 20 Haziran 2014
- UZMAN, M. Osman (1926). *Tabaetai Ruhiye*, C.1. 2. baskı, İstanbul: Kader Matbaası.

¹³ (Bakara Suresi 45)

¹⁴ (Müminun Suresi 2)

¹⁵ (Tevbe Suresi 72)